

Evangelielezing en overweging Pasen 2026 Dominicuskerk, Utrecht

Lezing uit het evangelie volgens Johannes 19,38-42; 20,1-10

Toen Jezus gestorven was vroeg Jozef van Arimatea, die een leerling was van Jezus, maar in het geheim uit vrees voor de Joden, aan Pilatus het lichaam van Jezus te mogen wegnemen.

Toen Pilatus dit toegestaan, ging hij dus heen en nam het lichaam weg.

Nikodémus, die Hem vroeger 's nachts bezocht had, kwam ook en bracht een mengsel van mirre en aloë mee, ongeveer honderd pond.

Zij namen het lichaam van Jezus

en wikkelden het met de welriekende kruiden in zwachtels, zoals bij een Joodse begrafenis gebruikelijk is.

Op de plaats waar Hij gekruisigd werd, lag een tuin

en in die tuin een nieuw graf, waarin nog nooit iemand was neergelegd.

Vanwege de voorbereidingsdag van de Joden

en omdat het graf dichtbij was,

legden zij Jezus daarin neer.

Op de eerste dag van de week kwam Maria Magdalena,

vroeg in de morgen – het was nog donker –

bij het graf en zag dat de steen van het graf was weggerold.

Zij liep snel naar Simon Petrus en naar de andere, de door Jezus beminde leerling,

en zei tot hen: “Ze hebben de Heer uit het graf genomen

en wij weten niet waar ze Hem hebben neergelegd.”

Daarop gingen Petrus en de andere leerling op weg naar het graf.

Ze liepen samen vlug voort, maar die andere leerling snelde Petrus vooruit

en kwam het eerst bij het graf aan.

Voorover bukkend zag hij de zwachtels liggen, maar hij ging niet naar binnen.

Simon Petrus die hem volgde, kwam ook bij het graf en trad wel binnen.

Hij zag dat de zwachtels er lagen,

maar dat de zweetdoek die zijn hoofd had bedekt, niet bij de zwachtels lag,

maar ergens afzonderlijk opgerold op een andere plaats.

Toen pas ging ook de andere leerling die het eerst bij het graf was aangekomen,

naar binnen; hij zag en geloofde,

want zij hadden nog niet begrepen hetgeen er geschreven stond,

dat Hij namelijk uit de doden moest opstaan.

Daarop keerden de leerlingen naar huis terug.

1.

De laatste tijd heb ik de indruk dat ons gezamenlijk gedrag lijkt op dat van Petrus en Johannes in het evangelie dat we zo juist hoorden. We wordt ons aangezegd dat er iets ingrijpends gebeurd is, een regelrechte ramp. We gaan kijken, wij nemen de situatie in ons op, en constateren volop geweld en pijn, leegte en afwezigheid. Wij concluderen dat de wereld ingrijpend veranderd is en we trekken ons terug. ‘Daarop gingen de leerlingen terug naar huis’, zo lasen we. *Apèlton pros autous*, staat er in het Grieks, letterlijk: ‘zij gingen weg naar zichzelf’. Zij keren zich af van de situatie en trekken zich op zichzelf terug. Hier valt niets meer te halen of te verwachten, dit is een verloren zaak, concluderen zij. We zijn op onszelf aangewezen. Horen we niet voortdurend vergelijkbare geluiden? Dat we meer zelfvoorzienend moeten worden, dat we ons moeten afsluiten voor wat vreemd is, dat we ons moeten verdedigen en bereid zijn om terug te slaan? Wat we ooit hoopten en waarvoor

we ons meenden in te zetten, een open, gastvrije, solidaire en respectvolle samenleving en een manier van leven die daaraan bijdraagt: we lijken het in een recordtempo en met terugwerkende kracht tot een illusie te verklaren.

Daartegenover staat vanmorgen Maria Magdalena. Van haar weten we niet alleen dat zij samen met Jezus' moeder onder het kruis stond toen Jezus stierf. We weten niet alleen dat Jezus haar broer Lazarus uit de doden heeft opgewekt. Wij weten bovendien hoe zij, toen het haar begon te dagen welke weg Jezus te gaan had, door lijden en dood heen, 'met een litra echte, kostbare nardusbalsem' naar Jezus toe kwam en daarmee de voeten zalfde waarmee Hij deze weg zou afleggen. en ze vervolgens met haar haren afdroogde (Joh. 12,3). Zij maakt duidelijk dat zij zelf op het spel stond in wat er op het punt stond met Jezus te gebeuren, en dat zij dit ten volle op zich nam. Zij had Jezus in haar huis ontvangen en, zo staat er, 'het huis werd vervuld van de geur van de balsem', van de eer en toewijding die zij Jezus brengt. Bijgevolg heeft zij, als Jezus weg blijkt, geen huis meer om naar terug te keren, geen 'zichzelf' om zich op terug te trekken. Zij had wat zij had en wie zij was aan Jezus toegewijd ook al wist zij dat Hij zou sterven. Zij had immers bij haar broer Lazarus gezien dat Jezus in de kracht van God zelfs een dode uit zijn graf kon roepen, terug het leven in. Misschien ging zij die morgen wel naar Jezus graf met in haar hoofd de echo van zijn oproep aan haar broer: 'Lazarus, kom naar buiten' (Joh. 11,43). Maar toen, toen bleek er niets en niemand te zijn! De gezochte onmisbare was afwezig en zij had niets meer over dat haar kon steunen in een poging zich te verzoenen met het feit dat zij zonder Hem verder moest.

'Maria stond buiten bij het graf te huilen' (Joh, 20,11). Maar dan gebeurt het ondenkbare. Omdat zij nergens heen kan en blijft staan in haar pijn en haar verdriet, komt de leegte en de verlatenheid tot spreken. Petrus en Johannes blijken uiteindelijk ongelijk te hebben: er blijkt vanuit de gapende leegte waarvan je instinctmatig het liefst zo snel er ver mogelijk weg wilt, wel degelijk iets te verwachten en te ontvangen.

2.

In de jaren vijftig van de vorige eeuw, was er een serieuze kans dat er een kernoorlog zou uitbreken. In de Verenigde Staten werden overal oefeningen gehouden over wat te doen bij een atoomaanval. Deelname aan deze oefening was verplicht, maar de katholieke activiste Dorothy Day deed er, samen met andere leden van de Catholic Worker-beweging waarvan zij de stichteres was, zij deden aan deze oefeningen niet mee. Het bracht hen in de gevangenis, maar de suggestie dat er na een atoomoorlog nog iets te beschermen over zou zijn en een atoombom te overleven was, waren leugens waaraan zij geen deel wilden hebben. Soms wordt je geconfronteerd met een onmogelijkheid en zit er niets anders op dan *dat* onder ogen te zien – met alle verdriet en pijn die dat kost. Er is geen *Planet B*, zeggen hedendaagse activisten. Als we niet vol gas tegen een muur willen aanrijden, dan kunnen we in onze omgang met de aarde en onze omgang met onze medemensen niet verder gaan op de ooit ingeslagen weg, met een paar kleine of misschien iets grotere bijsturingen. *Do not just do something, stand there*, zei Dorothy Day's mede-vredesactivist Daniel Berrigan (1921-2016), doe niet zomaar iets, sta erbij stil. We zullen op onze schreden moeten terugkeren, onze fouten en onze schuld, ja onze zonden onder ogen moeten zien zodat ons een vooralsnog ondenkbaar nieuw begin kan worden aangezegd.

Afgelopen zondag trok paus Leo een streep. Terwijl er in de Verenigde Staten ostentatief gebeden werd voor de meedogenloze vernietiging van vijanden die volgens de bidders geen mededogen verdienen, maakte de paus duidelijk dat God niet luistert naar degenen die willens en wetens op oorlog aansturen. De profeet Jesaja citerend zei hij in naam van God: 'Ook als jullie je gebeden vermeederen, luister ik niet naar jullie: jullie handen zitten vol bloed' (Jes. 1,15). Als we ons realiseren dat God niet naar ons luistert als

wij het leven van anderen betekenisloos verklaren en ten koste van hen onze eigen plannen willen realiseren, dan zouden we op het idee komen om opnieuw naar God te luisteren. Direct na de woorden die de paus citeerde, zegt Jesaja namens God: 'Was je, reinig je! Uit mijn ogen met jullie misdaden! Houd op met kwaad doen, leer liever het goede te doen. Betrach rechtvaardigheid, help de verdrukten, verschaf recht aan de wezen, verdedig de weduwen' (vers 16-17). Met andere woorden: keer terug naar je diepste verlangen dat je door je angst niet meer voelt en vergeet door je bevangenheid in wat je gelooft dat je eigenbelang is. Luister naar de hunkering van je ziel, die overstemd wordt door het lawaai van het geweld en de overtuiging dat je om te overleven, je met dit geweld moet inlaten.

Maria Magdalena wordt uitgenodigd te luisteren naar de hunkering van haar ziel. Uit het leegte van het graf klinkt een vraag op: 'Vrouw, waarom huil je?' Haar antwoord komt neer op: Omdat ik mijn houvast en kompas kwijt ben, alles wat mijn leven richting geeft. Ik ben mijn alles kwijt en ik heb geen idee hoe of waar ik Hem zoeken moet. 'Wie zijn weg gaat in de duisternis, weet niet waar hij heengaat', heeft Jezus gezegd (Joh. 12,36) en Maria Magdalena heeft het gevoel dat het duister haar opslokt en dat zij in alle opzichten de weg kwijt is. Maar juist dan en daardoor gebeurt het ongelooflijke: Degene die zij denkt definitief kwijt te zijn, blijkt op zoek naar haar en spreekt haar aan. Zoals Jezus ooit tegen zijn leerlingen zei: 'Niet jullie hebben Mij, maar Ik heb jullie uitgekozen' (Joh. 15,16). Niet langer opgescheept te zijn met de onmogelijke opdracht om omringd door dreigende chaos je leven te redden en betekenis te geven, maar door de oorsprong, de zin en het doel van je leven – van alle leven – te zijn en steeds weer te worden gevonden en uitgekozen. Het doet het leven vanuit zijn kwetsbaarheid en pijnlijkheid opstaat, onschendbaar en onverwoestbaar. 'Maria!' 'Rabboeni!' Het licht breekt door.

3.

Maar licht is niet om naar te kijken, licht is er om te verlichten zodat wat betekenis heeft en leven geeft zichtbaar kan worden. 'Houdt Mij niet vast', zegt Jezus, het gaat niet zomaar om Mij. De bedoeling is niet dat ik blijf. De bedoeling is dat jij, Maria, dat ieder die dit hoort, dat wij zoals wij hier zitten, de bedoeling is dat wij ons door zijn licht laten omvormen en zo zelf kinderen van het licht worden (vgl. Joh. 12,36). Jezus is de graankorrel die in de aarde valt en sterft en zo vrucht draagt (Joh. 12,24), hopelijk ook in ons. Jezus maakt de ruimte vrij voor degene die Hij 'Paraklètōs' noemt, de Trooster en de Helper, de Geest van God in ons en bij ons en blijvend met ons, die ons doet geloven dat Jezus' trouw aan God zijn Vader tot in de dood, en zijn opstanding uit de dood, laten zien dat zij die de wereld in hun macht denken te hebben en haar menen te kunnen onderwerpen en naar willekeur te gebruiken – Jezus' doortocht door de dood maakt duidelijk dat de dienaren van de dood, verslagen zijn, veroordeeld tot nietigheid. De dood, alles wat het leven bedreigt en beperkt en terneerdrukt, heeft zijn macht definitief verloren. De weg is vrij voor het leven en het licht, voor de waarheid en de weg naar een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Vrij voor alles, vrij voor ons.

In het scheppingsverhaal wordt verteld dat God een tuin aanlegde in Eden, ergens in het oosten, en daarin de mens plaatste die Hij geboetseerd had (Gen. 2,8). Zoals bekend wordt Jezus bij zijn verrijzenis door Maria Magdalena aangezien voor 'de tuinman'. Zoals vaker in het Johannesevangelie is dit zowel een ironisch misverstand als een diepe waarheid. De verrezen Jezus maakt de wereld opnieuw tot een tuin waarin wij onze plaats kunnen innemen. Hij maakt het bestaan tot een ruimte waarin alles wat er is ten volle tot bloei mag komen en mag leven. Een plaats waar toekomst vorm krijgt, waar we leren dat we tot bloei komen naar de mate waarin wij tot bloei brengen. Ondanks alles wat ons van het tegendeel probeert te overtuigen, zijn wij er niet langer toe veroordeeld in de schaduw van de dood te leven. Wij mogen vanuit de dood leven, in de kracht van wat uit de dood is

opgestaan en telkens weer opstaat, gedragen door Hem die de dood heeft overwonnen door het leven.

Don't just do something, stand there. Ons leven is geen pathetische, tot mislukken gedoemde poging om met ons zwakke en vaak wankelmoedige lichtjes een peilloze en alomvattende duisternis te bestrijden. Wij worden geroepen, gezonden en gedragen door een licht dat zo allesomvattend en allesdoordringend is dat het zelfs vanuit de dood schijnt en ons vanuit het graf op weg stuurt. Staan we daarom op en ontsteken wij aan dat licht opnieuw ons eigen licht als wij het evangelie verder horen verkondigen.

Lezing uit het evangelie volgens Johannes 20,11-18

Maria stond buiten bij het graf te huilen.
En huilend boog zij zich naar het graf toe
en zag op de plaats waar Jezus' lichaam gelegen had,
twee in het wit geklede engelen zitten,
een aan het hoofdeinde en een aan het voeteneinde.
Zij spraken haar aan: 'Vrouw, waarom huil je?'
Zij antwoordde: 'Zij hebben mijn Heer weggenomen
en ik weet niet waar zij Hem hebben neergelegd.'
Toen zij dit gezegd had, keerde zij zich om
en zag Jezus staan, maar zonder te weten dat het Jezus was.
Jezus zei tot haar: 'Vrouw, waarom huil je? Wie zoekt je?'
In de mening dat het de tuinman was zei ze:
'Heer, als u het bent die Hem hebt weggenomen,
zeg me dan waar u Hem hebt neergelegd;
dan kan ik Hem laten halen.'
Jezus zei: 'Maria!'
Ze keerde zich nu naar Hem toe en zei: 'Rabboeni!'
(Dat is het Hebreeuws voor: meester.)
'Houd Me niet vast', zei Jezus.
'Ik moet nog opstijgen naar de Vader.
Ga liever naar mijn broeders en zeg hun:
'Ik stijg op naar mijn Vader die ook jullie Vader is,
naar mijn God die ook jullie God is.''
Daarop ging Maria van Magdala aan de leerlingen verkondigen:
Ik heb de Heer gezien',
en ze vertelde hun wat Hij tegen haar gezegd had.

Proclamatie Christus is verrezen,
Ja, Hij is waarlijk verrezen,
door zijn dood overwon Hij de dood
en gaf aan wie verblijven in het graf het leven.

Erik Borgman, Iekendominicaan